

Kasap, Çağrı Barış (2022). Stuart Hall'un kodlama/kod çözümü kavramları aracılığıyla ABD 2016 seçimlerinin analizi ve etkileşim tasarım teknolojilerindeki sağlanlıklar ile ilişkisi, *Kritik İletişim Çalışmaları Dergisi*, 2022 güz -04-(2-) (83-104)

STUART HALL'UN KODLAMA/KOD ÇÖZÜMÜ KAVRAMLARI ARACILIĞIYLA ABD 2016 SEÇİMLERİNİN ANALİZİ VE ETKİLEŞİM TASARIM TEKNOLOJİLERİNDEKİ SAĞLANLIKLAR İLE İLİŞKİSİ

*EVALUATION OF 2016 USA ELECTIONS BY STUART HALL'S 'ENCODING/DECODING'
ESSAY AND ITS RELATION WITH AFFORDANCES IN INTERACTION DESIGN
TECHNOLOGIES*

Çağrı Barış KASAP^a

Doi: 10.53281/kritik.1182475

^aDr. Öğr. Üyesi, Doğuş Üniversitesi, Orcidno: 0000-0002-5629-2634 ckasap@dogus.edu.tr

MAKALE BİLGİLERİ

Makale:

Gönderim Tarihi: 30.09.2022

Ön Değerlendirme: 06.10.2022

Kabul Tarihi: 19.12.2022

Anahtar Kelimeler:

Stuart Hall, Kodlama, Kod Çözümü, Etkileşim Tasarım, Sağlanlıklar

Key Words:

Stuart Hall, Encoding, Decoding, Interaction Design, Affordances

ÖZET

Bu makalede, İngiliz Kültürel Çalışmalar grubunun en bilinen temsilcisi Stuart Hall (1980)'un Encoding/decoding başlıklı çalışmasında bahsettiği açılım üzerinden Etkileşim Tasarımının yapısına dair bir analiz yapılmıştır. Çeşitli incelemeler ve örneklerle irdelenen kodlama [encoding] ve kod çözme [decoding] kavramları etkileşim tasarımı açısından açıklanmış ve Hall'un çalışması doğrultusunda tasarım alanında bu kavramların açılımlarının nasıl uygulanabileceği tartışılmıştır. Öncelikle, Hall tarafından kod çözme alanında tanımlanan üç okuma pozisyonu, hegemonik-baskın, uzlaştırılmış kod ve global-muhalif, ABD 2016 Başkanlık Seçimi'nden örnekler kullanılarak açıklanmıştır. Daha sonra Hall'un (1980), basit enformasyon teorik modellerin sınırlamalarını eleştirdiği ve izleyiciye bir aracı olma şansı vererek mesajların yaratım, dağıtım, tüketim ve yeniden üretim aşamaları için yaptığı semiyotik analiz Etkileşim Tasarımı açısından irdelenmiştir. Ayrıca bu analizdeki hegemonik gücü kabul veya ret eden her aşamaya özgü yöntemlerin varlığı üzerinde durulmuştur. Son bölümde ise, Stuart Hall'un (1980) çalışmasının, Etkileşim Teknolojileri'ndeki Sağlanlıklar ile olan ilişkisi irdelenmiş ve sonuç olarak sağlanlıkların yalnızca kendi kendilerine icat edilmedikleri ya da içsel olarak anlamsız olan şeylere yönlendirilmedikleri aslında Hall'un bahsettiği gibi metinleri istediğimiz gibi yorumlamamızı sağladıkları ortaya konulmuştur.

ABSTRACT

In this article, the well-known scholar of British Cultural Studies School, Stuart Hall (1980)'s essay 'Encoding/decoding' has been analyzed within the structure of

Interaction Design. By giving examples on both encoding and decoding, Interaction Design has been explained from the point of view of Hall's article. First of all, three reading positions of dominant-hegemonic, negotiated-code, global-contrary defined by Hall are explained by giving examples from USA 2016 Presidential Elections. Later, it has been mentioned that the main tenet of Hall's article frames the constraints of simple information models and gives the viewer a chance of agency as well as offers a complicated semiotic analysis of production, circulation, consumption and reproduction of messages with the fact that each of these phases individually has a method of acceptance or rejection of the hegemonic power. In the final part, Stuart Hall's (1980 study has been examined and interpreted in relation with Affordances in Interaction Design Technologies. In the end, it has been found out that affordances are not simply discovered or projects into things that are inherently meaningless, they are compromised and quite similar to Hall states that we cannot interpret texts in any way we want.

GİRİŞ

Stuart Hall (1932-2014), Birmingham Kültürel Çalışmalar Merkezi'ni Richard Hoggart, Raymond Williams ve Edward. P. Thompson ile birlikte kurmuş ve kültürel çalışmalar alanını akademik bir özne haline getirmiş olan entelektüeldir. 1950 yılında *New Left Review* dergisinin kurucu editörü olmuş ve 1964 yılında Hoggart'ın daveti üzerine Birmingham Üniversitesi, Çağdaş Kültürel Çalışmalar Merkezi'nde çalışmalarını sürdürmüştür. 1960 ve 1970'li yıllarda yaptığı çalışmalarla, Stuart Hall, Avrupalı felsefecilerin düşüncelerini, toplumsal yapıyı, oluşumları ve deneyimleri anlamak isteyen akademisyenlere tanıtmış ve İngiltere'deki insani bilimler çalışmalarını sonraki yıllar boyunca şekillendirmiştir (Jordan, 2013).

Hall'un çalışmaları, öncelikle, kültür kavramından ve global olarak mevcut olmakla birlikte anlatımlarımızda lokal olarak deneyimlenen teknolojiye dolaylı halen geçerliliğini sürdürmektedir. Bireylerin tasarlanmış insan yapımı ürünleri ve stilize edilmiş deneyimleri ele almalarında ve içselleştirmelerinde kültürün önemini anlamak için *kültür* kavramının aktif kullanımını göz önünde bulundurmamız gerekmektedir.

Kültür kavramı veya kültürel teori ve kültürel çalışmalar arasındaki ilişki, İnsan-Bilgisayar Etkileşimi (HCI) alanındaki *üçüncü dalga* diye adlandırıldığı ve HCI'in son on yıllık döneminde *eleştirel dönüşüm* altına girmiş olduğu yörüngeye denk gelmektedir. Bu *üçüncü dalga*, Bødker (2006) tarafından açıklanmıştır. Bødker, bir çalışma alanı olarak HCI'in nasıl insan faktörlerine dayanan (yani psikoloji

ve ergonomiye) ve katı kurallar, formal metotlar ve sistematik testler üretmek için insan-makine uyumu'nun bilişsel boyutlarını ölçmeye güdümlü olan birinci dalgadan, *aktörler*'e dayalı olan ikinci dalgaya nasıl döndüğünü ifade etmiştir (2006: 1).

İkinci dalga, uygulamalar koleksiyonu ile çalışan gruplara, *bilgisayar-destekli ortak çalışmaya dayalı iş*'in araştırma alanının temelini atılmasına ve teknolojiler ile ilişkiye girmenin sosyal doğasını açıklamaya dayanmaktadır. Teorinin bu ikinci dalga hali, iş koşullarına ve uygulamanın iyice tanımlanmış toplulukları üzerine yoğunlaşmaktadır. Yerleşik Aksiyon [Situating Action], Dağıtılmış Bilişsellik [Distributed Cognition] ve Aktivite Teorileri teorik açıklamaların kaynağı olarak görülmektedir. Teorisyenler ve uygulamacılar, etkileşimli teknolojilerin hayali kullanım senaryolarının yaratıldığı *bağlam*'ın çeşitli kavramsallaştırmalarını oluşturmuşlardı ve HCI'nin ikinci dalgasının metotları, katılımcı tasarım çalışmaları, prototipleme ve bağlama sorgusu [contextual inquiry] gibi oldukça aktif metotlardan oluşmaktadır (Bødker, 2006: 1).

Bunu takip eden üçüncü dalgada ise, iş koşullarından vazgeçilmiş ve bilgisayarlar için iş-dışı, amaçsız ve rasyonel olmayan kullanımının özelden kamusal alana kaydığı bir tekno-kürede daha önce kullanılan teoriler, perspektifler ve modeller artık geçersiz hale gelir (Bødker, 2006: 1-2). HCI'nin üçüncü dalgası, kimikleştirme ve kişisel/paylaşılan anlam gibi kavramları açığa çıkartmak için gerekli olan deneyimin bilişsellliğini, duygusal ve estetik unsurları aracılığıyla genişletilmesini önermiş ve teknolojinin tasarımı geliştirdiği ve uyumlu hale getirdiği gibi örneklerle kültürel ve tarihsel yorumlara yönelmiştir. Bu üçüncü dalga göz önünde bulundurulduğunda, kültürel çalışmalar alanının sunduğu perspektif önemli hale gelmektedir.

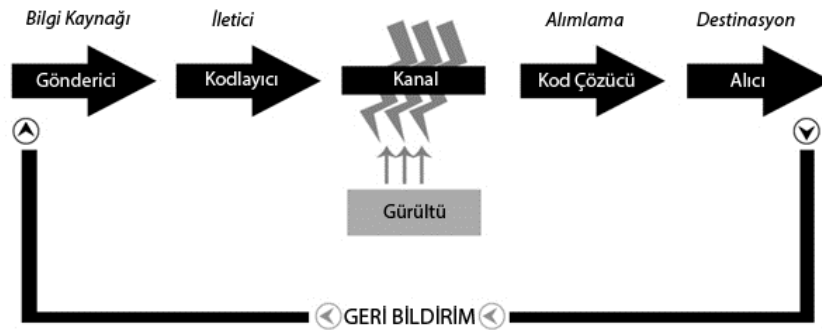
Bu makalenin amacı, Hall (1980)'un *Encoding/decoding* çalışmasına dayanarak etkileşim tasarımının çeşitli koşullarını irdelemek ve HCI'nin üçüncü dalgasının bize sunduğu önermeleri yorumlamaya çalışmaktır. Makalenin ilk kısmında, Hall (1980)'un bahsettiği anlamda *kodlama* [encoding] ve *kod çözümü* [decoding] kavramları, tasarım açısından ayrı ayrı ele alınmış ve çeşitli örneklerle açıklanmıştır. Daha sonra kod çözme aşamasında önerdiği üç okuma pozisyonu (*hegemonik-baskın*, *uzlaştırılmış kod* ve *global-muhaliif*) örnekler ile açıklanmıştır. Hall (1980) çalışmasında, mesajların yaratım, dağıtım, tüketim ve yeniden üretim aşamalarının karmaşık bir semiyotik analizini sunmakta ve izleyiciye aracı olma şansı verip basit enformasyon teorisi modellerinin sınırlandırmalarını vurgulayan bir çerçeve ile her aşamanın kendine ait bir mantığı ve hegemonik gücü kabul ya da ret yöntemleri olduğunu ifade etmiştir. Bu çalışmada sözü edilen bu noktaların altı çizilmiştir. Son olarak

Stuart Hall'un kodlama/kod çözümü çalışmasının, Etkileşim Tasarım Teknolojilerindeki sağlıklar ile olan ilişkisi irdelenerek bu çalışmanın bu alana nasıl uyarlanabileceği üzerinde durulmuştur.

1. Encoding/Decoding Çalışması

Stuart Hall'un (1980) *Kodlama/kod çözme* çalışması, yapısalcılık ve semiyotiği kültürel çalışmalar alanında yapılabilecek analizler için merkezi yaklaşımlar olarak açıklamaktadır. Çalışma mesajların, medya kanallarında nasıl üretildiği, dağıtıldığı ve izleyici tarafından nasıl algılandığı ile ilgilenmektedir. Hall, bizi, hangi mesajların doğal göründüklerini sorgulamaya ve kendimizi içinde bulunduğumuz kültürel formasyonların aktif üreticileri olarak görmeye davet etmektedir. Çalışmasında, yazıldığı dönemde baskın olan iletişim modellerinin bir eleştirisini de sunmakta ve mesaj gönderme ve alma modellerinin çok basit olduğu temel önerisinde bulunmaktadır.

Bunlardan ilk akla geleni Shannon-Weaver Modeli'dir (**Şekil 1**). Bu modelin temeli, sibernetik ve matematiktir ve 1950'li yıllarda popülerleşmiştir. Telekomünikasyondaki sinyal canlılığına dayalı olarak bu model bilgi kaynağı, mesaj, iletici, sinyal, kanal, gürültü, alıcı, bilgi destinasyonu, hata olasılığı, kodlama, kod çözümü, bilgi oranı ve kanal kapasitesi gibi kavramlar içermektedir.

Şekil 1. The Shannon-Weaver İletişim Modeli. Kaynak: Creative Commons License

(<https://communicationinlibraries.wordpress.com/2013/12/07/shannon-weaver-model-of-communication/> adresinden değiştirilerek çizilmiştir.).

Shannon ve Weaver (1949), bu modelin telefon hizmet sistemi için önermiştir. Aynı zamanda da telefon sistemindeki hizmet değerlendirmelerinin iletim kalitesinden daha komplike senaryolar karşısında çok basit kalacağı hakkında uyarıda bulunmuşlardı. Shannon ve Weaver (1949), göndericinin mesajı kodlandığında, iletildiğinde, alındığında ya da çözümlendiğinde oluşan enformasyon modelini

insandan-insana iletişiminde kullanılabilecek bir model olarak düşündüler. (Şekil 2, 3, 4, 5, 6). Aynı zamanda, bu akademisyenler (Shannon ve Weaver, 1949), televizyon gibi medya kanallarında tüketilen mesajlar da dahil olmak üzere bu mesaj-iletim modeline ait bütün bağlamlar içerisinde insan iletişimini formüle etmişlerdir.

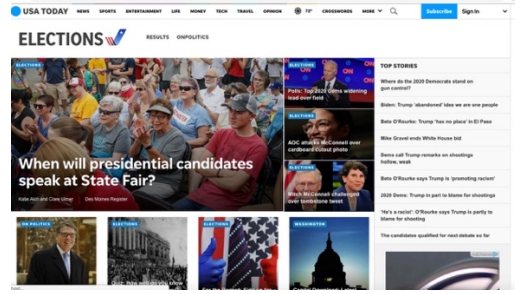
Her ne kadar telefon sistemleri gibi basit iletim modelleri için uygun ve karmaşık iletim sistemleri için basit olsa da Shannon ve Weaver insan iletişiminde de bir göndericinin mesajının kodlandığı, bir kanal içerisinde iletiildiği, bir alıcı tarafından alındığı ve kodunun çözüldüğünü ileri sürmüşlerdir. Bu iddialarını devam ettirerek, televizyonda dahil bütün bağlamlardaki insan iletişiminin de böylesi bir mesaj-geçiş modeline dayandığına inanmışlardır (Churchill, 2018: 203).

Şekil 2. New York Times’da Amerikan 2016 Başkanlık Seçim sonuçlarının verilmesi

Şekil 3. Amerikan 2016 Başkanlık Seçim sonuçlarından sonraki günkü USA Today gazetesi internet sayfası

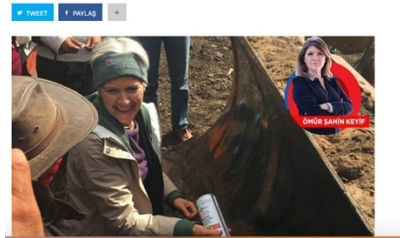

Şekil 4. Sağ görüşleriyle bilinen *Yeni Akit* gazetesinde 2016 ABD Başkanlık Seçimlerine ait manşeti

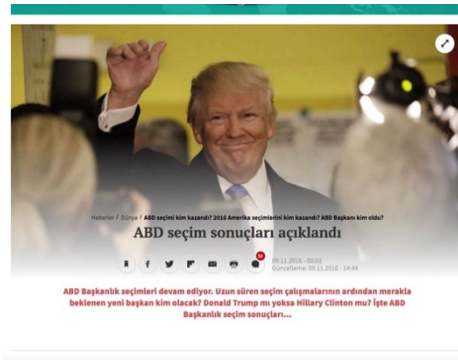
ABD başkanlık seçiminin görünmeyen yüzü; Dr. Stein

03.11.2016 08:31 DÜNYA

8 Kasım'daki seçime günler kaldı. Clinton ve Trump başabaş geliyor. Gözler Yeşillerin adayı Dr. Jill Stein'de. Stein'in atacağı oy dengeleri sarsabilir. 2000'deki seçimde Bush'un Al Gore'a karşı kil payı kazanmasından hâlâ Yeşil Parti adayı Nader sorumlu tutuluyor. Stein de benzer bir suçlamayla karşı karşıya kalabilir

Şekil 5. Sol görüşlü *Birgün* gazetesinde ABD 2016 Başkanlık Seçimlerinden önceki bir yorum yazısı

Şekil 6. Merkezi bir siyaset izleyen *HaberTürk* gazetesinde ABD 2016 Başkanlık Seçimleri sonuçları

Yukarıdaki şekillerde (Şekil 2, 3, 4, 5, 6) bu çizgisel iletim modeline ait örnekler verilmiştir. Bu örneklerden Şekil 2 liberal sol görüşlü olduğu bilinen New York Times gazetesinde, Şekil 3 sağ görüşlü olduğu bilinen USA Today gazetesinde ABD – 2016 Seçim sonuçlarının internet sayfalarında verilmesini

göstermektedir. Benzer bir şekilde, Türkiye’den de sağ görüşlü olmasıyla bilinen Akit Gazetesinin (Şekil 4), sol görüşlü Birgün gazetesinin (Şekil 5) ve merkezi görüşüyle bilinen Habertürk gazetesinin (Şekil 6) aynı seçimler hakkındaki sayfalarına yer verilmiştir.

Hall (1980) ise bu modelin özellikle fazla çizgisel olan yapısını eleştirmektedir. Buna benzer şekilde, Schramm da 1950’lerdeki bir çalışmasında *iletişimin kurşun teorisi* [bullet theory of communication] olarak nitelediği kuramda izleyicinin kısmen pasif ve savunmasız olduğu ve bir elektrik devresinin elektronları ampule iletmesi gibi iletişiminden onlara bir şeyleri enjekte ettiğini ileri sürmektedir. Schramm, *kurşun teorisi*’nin zamanla değişikliğe uğradığını, göndericiden alıcıya bir şey iletilse de farklı alıcılara farklı şekillerde gittiğini ifade etmiştir. Ayrıca mesajın, gönderildiği şekilde iletilmesi, kabul edilmesi, kodunun çözülmesi ile fazlasıyla meşgul olup bu süreçte alıcının faaliyetlerine yeterince önem vermediğimizi ileri sürmektedir (Aktaran: Babe, 2015: 110).

Bu bağlamda, Hall’un, medya iletişimini anlama adına alternatif bir yaklaşım ortaya koyduğunu söyleyebiliriz. Semiyotiğe dayanarak ve anlamın önemini vurgulayan Hall, anlamın, bir söylemin sentagmatik zinciri içindeki kodların işlemi ile yaratıldığını ve kodların belirli bir kültür içerisinde yaygınca yer edindiği ya da çok erken yaşta öğrenilmesinden dolayı kurgulanmış değil doğal olarak algılanacağını ifade etmektedir (1980: 95). Hall’un (1980) gösterge, anlamlaşma [signification], kod ve anlam gibi kavramları kullanması ister metin ister şekil olarak kullanılsın iletildiklerini, yorumlandıklarını ve anlaşıldıklarını da açıklamaktadır. İşaret edilen anlamlar [denotation] göstergeye karşılık gelmekte, ima edilen anlamlar [connotation] ise referansı ima etmektedir. Mesela, bir kazak görüntüsü, bizi sıcak tutan bir kıyafeti işaret eder ama akla getirdiği şey ise kışın gelişidir. Hall, anlamların bir toplumdaki ideolojilerin geniş evreninden doğduğunu, kodların gücün ve ideolojinin kurulduğu araçlar olduğunu, her toplumun kendi sosyal, kültürel ve politik dünyasına ait sınıflandırmalarını kurarak kendi baskın kültürel düzenini oluşturduğunu ifade etmektedir (1980: 97). Bu kültürel düzen kendisini dayatsa da ona karşı bir direnç de oluşturulabilmektedir. Alıcının, anlam yaratma sürecindeki aktif katılımcılardan bir tanesi olduğunu, gönderilen anlamlara direnebilen ve kişisel olarak anlamlı olan yorumlamalar yapabildiğini söylememiz gerekir. İletişimin daha zengin olan bu şekilde algılanışı alıcıları, kafa yormadan algılayan pasif bireyler olmak yerine mesajların aktif okuyucuları olarak görmektedir. Bu algılayış, gönderilmiş mesajların alınan mesajlar ile aynı olduğuna dayanan iletişimin iletim modellerine karşı çıkmaktadır.

Hall, birbiriyle bağlantılı ama ayrışık olan dört-aşamalı (*üretim, dağıtım, tüketim ve yeniden-üretim*) bir iletişim teorisi önermektedir. Bu aşamaları anlamak, aktif katılımın ve anlam yönetiminin çeşitlerine ait farklı anları analiz etmemizi sağlamaktadır. Her aşamanın, baskınlığın karmaşık yapısını yansıtan ve mesajı şekillendiren kurumsal güç ilişkileri mevcuttur (Hall, 1980: 91). Burada, üretim aşamasındaki güç ilişkileri tüketim aşamasındakilerle zorlanarak uyumlanmaktadır.

1.1. Kodlama

Hall (1980: 121), mesajların nasıl kodlandığını anlatmak üzere televizyon haber yayıncılığını örnek vermektedir. Bir haber yayınının, yayıncı şirketin ya da sponsorlarının baskın bakış açısını yansıtmak için birçok fikri ve görüşü bastırıldığını düşünmek zor değildir. Arka planda, zaten yayını yapanların teknik bilgi ve genel rollerine bağlı üretim rutinleri mevcuttur. Yayının kalitesi, yönetmen, yapımcı, kameraman, sahne amiri, senarist, makyajcı vs. gibi üretimde yer alanların rolleri ve teknik bilgileri doğrultusunda şekillenir. Üretimde yer alan kişilerin hepsinin anahtar mesajlar ve hedeflenen izleyiciye ait içerik ve kapsam hakkında kendilerine ait mesleki ideolojileri, kurumsal bilgileri, tanımları ve varsayımları mevcuttur. Hall (1980), profesyonel yayıncılar tarafından üretilen perspektifin zaten *baskın-hegemonik kod*'a ait olduğunu ifade etmekte ve mesaj-yaratmanın oluştuğu noktaların bunlar olduğunu vurgulamaktadır.

Mesela, bir haberi oluşturan belirli personelin seçimi bile bir etkidir: çalışanlar, kuralları uygulayan komut-güdümlü personel midir yoksa stratejik düşünen ve içsel sorgulama ve yaratıcı düşünceye sahip bir personel midir? Bütün bu etkenler, programın oluşmasında kullanılan formel ya da enformel üretim süreçleri ve yapılarıdır. Bu etkiler, hangi konuların seçildiği, seçilen konuların nasıl işlendiği, sıralandığı, her bir konuya ayrılan süre, izleyicinin bu konuları tanımladığı yollar gibi üretimin bizzat bağlı olduğu daha geniş sosyo-kültürel altyapıya ait perspektifler aracılığıyla koşullanmaktadır.

Üretilen hikâyeyi etkileyen birçok kurumsal bilgi, teknik sınırlılıklar, üretenler arasındaki güç ilişkileri ve tercih edilen kişisel perspektifler ve bakış açıları mevcut olmasından dolayı bir mesajı kodlamak zaten karmaşık bir konudur. Haberi haber yapan belirli temsili değerler, farklı roller için seçilen personel, görüntülerin seçimi, tartışmaların konumlandırılması vs. profesyonel kodun birer parçasıdır. Bunlar genelde doğal olarak algılanır. Hall'un (1980) analizinde, bu özellikler sadece ideolojik aygıt olarak işleyen yayıncılığın kurumsal pozisyonuna bağlı değil, aynı zamanda, erişim yapısı ve erişime sahip olan katmanın önceliği ve otoritesine de bağlı olmaktadır. Dolayısıyla, baskın-

hegemonik kod, ideolojik yeniden üretiminin farkında olunmadan, belli bir amaca hizmet ediyormuş gibi görünmeden bilinçaltı aracılığıyla üretilebilmektedir. Türkiye ve yurtdışında en çok bilinen haber sitelerindeki Amerikan 2016 Başkanlık Seçimleri hakkında seçimden önce ve seçimden sonra verilen haberleri buna örnek olarak gösterebiliriz (**Şekil 2, 3, 4, 5 ve 6**).

Kodlama / Kod Çözme modeli okuma pozisyonları ve nasıl eleştirildiği ile psikoloji, tasarım ve teknoloji sosyolojisi aracılığıyla iletişime gelen ‘sağlarlık [affordance]’ kavramı arasında benzerlikler vardır. ‘Sağlarlık’ terimi, ilk defa bilişsel psikolog James Gibson (2015 [1979]) tarafından tanımlanmıştır. Gibson, her şeyden önce, insanların kendi çevrelerinin "eylem olanakları" (veya imkânları) olarak adlandırdıkları alanı kullanmayı hangi aşamalarda öğrendiklerini araştırmakla ilgilenmiştir. Kendi sözleriyle,

Sağlarlık, bir şeyin öznel niteliği dediğimiz şey değildir. Ama bir şeyin ‘nesnel’ bir özelliği dediğimiz şey de değildir... Sağlarlık, öznel nesnel ikileminin ötesine geçer... Ama öte yandan bunlar, hayvanları dışlayarak sadece yalnızca ilgili fizik düzeyindeki gerçekler de değildir (Gibson, 1977: 69-70)

Nesnelerin ve ortamların kullanımının deşifre edilmesi, organizmanın özne konumuyla doğrudan ilişkili olduğundan, sağlarlıklar son derece yoruma açıktır. Doğal olandan tasarlanan ortama vurgu yapan Donald Norman (1988), Gibson’un terimini tasarım ile bağdaştırıp onu insan-makine etkileşimi alanına sokmuştur. Norman, Gibson’un, çevredeki nesnelerin nasıl kullanıldıklarına dair çok fazla olasılık olduğunu varsaydığını söylemektedir. Gibson’un (1977) teorisi, nesnelerin kendilerinin diğerleri üzerinde nasıl kullanım sağladıklarını göz önünde bulundurmaz. Daha sonra, William Gaver (1991) üç çeşit sağlarlık – Algılanabilir, Gizli ve Hatalı- tanımlayarak Norman’ın yaklaşımını genişletmiştir. Algılanabilir sağlarlıklar mümkün olan yapıyor gibi görünen, gizli sağlarlıklar görünür olmayan, hatalı sağlarlıklar ise nesnelerin yapabilecek gibi görünseler de yapamadıkları kullanımlarıdır.

Sağlarlıklar, teknoloji ve iletişim akademisyenleri için oldukça zengin bir araç olmuştur. Araştırmacılar, bu terimi geniş ölçekte iletişim teknolojilerini (Baym, 2010), özel olarak mobil iletişim araçlarını (Ling and Donner, 2009) ve farklı sanal alanlardaki trollemeleri (Phillips, 2015) analiz etmek için kullanmışlardır. Sağlarlık, yeni bir fikir olduğu için değil, bu teknolojilerin etkisinin nasıl olduğu konusundaki bir sorunu çözmeye yardımcı olduğu için iletişim teknolojileri çalışmalarında moda bir kelime haline gelmiştir. Medya etkilerinin hipodermik iğne modeli gibi saf teknolojik determinizm, daha

ince farklara sahip olan teknoloji ve kültür teorilerine karşı gibidir (Lubken, 2008). İnsanlar, bunun iyi ya da kötü olup olmadığını hesaplamadan halen teknolojinin kültürümüzü nasıl etkilediğini tartışır. Raymond Williams'ın (2003 [1972]) televizyonun etkileri hakkındaki söylem üzerine yaptığı gibi böyle bir tanımlama teknolojiyi kültürün dışına koymaktadır. Teknoloji de kültürel ve hegemonik güç yapılarının dışarısında var olmaz (Hall (1998[1981])). Bu yüzden, erken bilgisayar tarihinden artırılmış gerçeklik'e kadar her şeyi çalışan araştırmacılar, artık teknoloji ve kültürün nasıl birbirleri ile diyalog içerisinde olduklarına bakmaktadırlar.

Etkileşimli tasarım teknolojilerini kodlama/kod çözme düzlemi üzerinde değerlendirmek için Hall'un modelini yeniden yorumlamamız gerekmektedir. Özel olarak, etkileşim tasarımıdaki etkileşimin yeteri kadar kodlama/kod çözmedeki kabul ile üretim süreci arasındaki ayrımı belirginleştirirken etkileşim tasarım teknolojilerinde kullanılan güç ve değer farklarını anlayacak bir yol bulmamız gerekmektedir. Axel Bruns'un (2008) açıkladığı gibi, işbirlikçi yaratım toplulukları, üreticiler ve içerik kullanıcıları arasındaki ayrımları bulanıklaştırırlar. Bu olaylar, sadece üretim ve dağıtım araçlarının daha hazırda bulunmasından değil, medya endüstrilerinin bu aktiviteyi beslemesinden dolayı, daha önceki çalışmalarda tartışılan aktif seyircilerden farklıdır. Bruns, birçok şekilde ticari endüstrilerin 'produser' içeriğinin 'kovan'a nasıl yaklaştığını açıklamaktadır (2008: 32). Sayısal medyadaki seyirci faaliyeti, seyircilerin direnişçi aktör olduklarını göstermez, sadece, sayısal ve çağdaş medyanın çoğunluğunda bu medyaların sıkça kullanıldığı anlamına gelir. Bütün etkileşim tasarım teknolojileri, kullanıcıların ne yapmalarına izin verdikleri üzerinden değerlendirilebilirler.

Peki ne türden kullanımlara izin verirler? Ne türden bir etkileşim yaratırlar? Teknolojiler, tasarımsal olarak tarafsız değildirler. Kullanıcı kullanımlarının nasıl kodlandığını ve hangi kullanım kodlarının kullanıcı eliyle nasıl çözüldüğüne bakmamız gerekir. Hall'un (1991 (1973)) belirttiği gibi 'kodlama ve kod çözümünün kendi kodları mükemmel şekilde simetrik değildir' (1991: 93). Genelde, 'marjinal' olarak görülen bu 'kötü kullanımlar' hata olmayıp tasarımcı tarafından göz ardı edilen teknolojinin sağlamlık'ının en akla yatkın konuşulmasıdır.

Şekil 2, 3, 4, 5, ve 6'daki sayfa düzeneğinden, fikir/kelime/kavram seçiminden hikâyenin anlatılışına kadar sayfadaki reklamlar ve navigasyonel elemanlar hikâyenin çerçevelenmesine ve mesajların kodlanmasına dahildir. Bunlardan bazıları editörler tarafından yapılan hikâyeye özel içerikten kaynaklanan çerçevelemelerdir. Bazıları ise reklam ya da ilişkili hikâyeler benzeri içeriğin algoritmik yerleştirilmesi ile oluşan ve sayfa düzeneği boşluklarında temsil edilen teknolojiler içerisine konulmuş

kurumsal yapılardan kaynaklanmaktadır. Tasarım ve mühendislik de dahil olmak üzere site üretimi, yönetimi ve render alma teknolojileri seçili durumdadır. Her birinin, anlam üretimi adına mesleki kodları, baskın ideolojileri ve stratejileri vardır. Hall'un (1980) ifadesiyle birçok uzmanlık bu kodlama içerisinde yer almakta olup web sitelerini sağlayan organizasyonlardan ilgili reklamlar ve hikayelerin ortaklaşa filtrelenmesi yapılarak algoritmik kişiselleştirme ile içeriği şekillendirme de dahil olmak üzere birçok baskınlık yapısı vardır. Bunu daha iyi açığa çıkartmak için Amerika Birleşik Devletleri'nden en çok bilinen iki gazete ve Türkiye'den sol, sağ ve merkez görüşlere sahip oldukları bilinen gazeteler ele alınmıştır. Haber sitelerinde yer alan tasarım elemanları, adeta göstergelerin, anlamlandırmaların ve baskın değerler ile ilişkili olan anlamların kodlandırılmış kümelerini üretmek için kullanılmaktadır. Kodlamayı takiben mesajları yeniden şekillendiren dağıtım süreci başlamaktadır. Televizyon yayını, günümüzdeki internet yayıncılığında daha basit bir bağlama sahip olsa da kanal seçimi, yöresel çeşitlilikler, güncel değişimler, yeniden yayın olasılıkları, promosyon ve haber sunumu gibi anlam-şekillendirme seçenekleri ile donanmıştır (Fisher ve Fisher, 1996).

Günümüzde bir yandan dağıtımın genişliği, diğer yandan bilgi fazlalığı içerisinde yaşamakta olduğumuzdan çevrimiçi haber medyasını okumanın hem faydaları hem de zorlukları vardır. Bu *taşma* dünyasında bilgi yönetimi uygulamaları hem karmaşık (Wright, 2007) hem de bilgi fazlalığı nedeniyle dikkatli olmayı ayrıca yazıları özgünleştirmek için kişisel ara-ve-sergile uygulamalarını da gerektirmektedir. Mesela, Twitter yorumcuları istikrarsız bir şekilde ve neredeyse hiçbir kriter gözetmeden uzmanları takip ederek onları kendi fikirlerinin sergileyicileri haline dönüştürmektedir.

1.2. Kod Çözümü

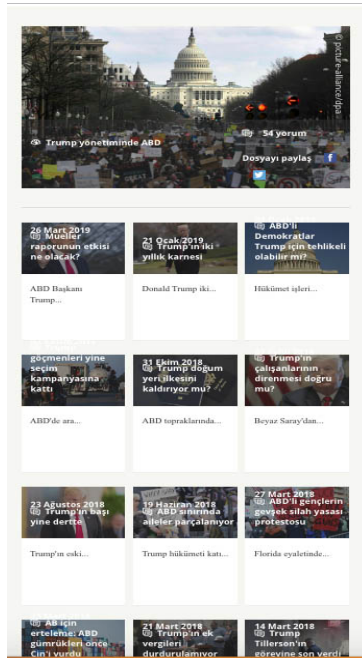
Bir yapım izleyicisine ulaştığı zaman, kaygıların yorumsal alanını oluşturan mesajların kodlarını çözme kısmına girmiş oluruz. Üretim ve dağıtım aşamalarını takip eden tüketim aşamasında program yayınlandığı zaman izleyicinin mesajı almak adına nasıl konumlandığına dair serbestlik ve çeşitlilik vardır. Hall (1980), semiyotikten bazı kavramlar alıp Gramsci'nin hegemonya kavramı üzerine yoğunlaşarak kod çözme sürecinde kullanılacak üç adet hipotetik ve birbirinden farklı *okuma pozisyonu* önermiştir.

1) İlk okuma pozisyonu *baskın-hegemonik* pozisyonudur. Bu pozisyona göre izleyicinin üreticiler tarafından amaçlanan ve ima edilen anlamları programdan aldığı düşünülmektedir. Mesaj, kodlandığı 'referans kodu' içerisinde çözümlenir. Dolayısıyla, izleyicinin baskın kod içerisinde kaldığı

söylenbilir. Burada, *mükemmel derecede şeffaf olan iletişim* söz konusudur. Örneğin, Türkiye'deki popüler bir sözlük sitesinde (**Görsel 7**) ve yurtdışında yaşayan Türkler için hazırlanmış olan bir haber sitesinde (**Şekil 8**) okuyucu yorumları ile böyle mükemmel şeffaf bir iletişim sağlanmıştır.

gündem	8 kasım 2016 abd başkanlık seçimleri
apple	şükela: tümü bugün 1 / 198
kullanıcılarının hep zengin ve elit olması	demokratların aday yarışının joe biden ile hillary clinton arasında geçeceğini düşündüğüm seçim.
pantolondaki arka sol cebin bir işe yararaması	http://dunya.milliyet.com.tr/.../2/1523620/default.html http://www.salon.com/topic/2016_elections/ edit: john kerry de olabilir tabii.
harry potter vs the lord of the rings	02.11.2012 14:31 - 04.08.2013 02:38 safocuk
genç annelerdekisi	demokratlarda ikinci dönemini geride bırakacak olan obama'nın tekrar aday olmayacağı, son 50 senedir üst üste üç seçim kaybetmeyen cumhuriyetçilerin ise bunun olmaması için var güçleriyle çalışacak seçim.
bebeye dokunma şımarması	07.11.2012 06:46 iyotsuz tuz
jennifer lopez'in antalya'da kekolan tokatlaması	chris christie'nin cumhuriyetçilerden aday olacağı ve küçük bir itimam karşısında dny booker'i bulacağı seçimidir, ne var ki booker'in 2020'yi beklemesi daha gerçekçidir.
başka bazı almanın şartları	07.11.2012 06:50 - 06:51 bubi buzagi
türk ligi'nin kalitesini düşüren detaylar	(bkz: elizabeth warren)
gorbino'da dışörtler ve rütbeleri	07.11.2012 07:50 rainel
killa hakan tarzı şarkı sözü yazmak	su andan ne olacağını kestirmek ancak zevzeklik olur, ancak partiler içinde bazı çizgilerin daha keskinleşeceğini beklemek mantıklı.
eşin ağır bir hastalık geçirse ona bakar mısın	mesela cumhuriyetçiler içinde "olm bu ülke bu kadar beyaz kristiyan değil, bu tabana dayanmayı bırakıp biraz merkeze gidelim" diyenler (mccain, biraz christie falan) ile "daha da sağa daha da sağa" diye bağırın çizgi (ryan, paul vs.) çekilecek muhtemelen.
bir ömür nasıl perşan edilir	demokratlar da 8 senelik eisenhower zamanı cumhuriyetçisi karşısında olan, göçmenlik, sağlık sigortası, çevre politikaları vs. orijinal olarak sonra yine benzer çizgideki clinton vs. ile daha soldaki warren-brown çizgisinin mücadelesini izlemeyecekler.
dolar dip yaparken sesi çıkmayan ekici	07.11.2012 07:57 shelbyl
opışürken oten çift	soz konusu başkanlık secimiyle ilgili elizabeth warren ve hillary clinton'dan sonra akilima icaba olur mu diye gelen kişi için (bkz: al gore)
kyk borcundan dolayı hesaplara e-haciz uygulanması	07.11.2012 22:38 obi
türk telekom	(bkz: jeb bush)
	na buraya yazdım.
	07.11.2012 22:47 shadayim
	tahminimce gelenegün bozulmayacağı ve 2 dönem basta kalan demokratlardan sonra tekrardan cumhuriyetçilerin seçeceği seçim, yakın dönem amerika tarihini bu kombinasyonun örnekleriyle doldurur.
	07.11.2012 22:47 ankaranın tasi
	(bkz: joe biden for president)
	07.11.2012 22:49 r feynman
	2012 seçimlerinde amerika'ın savasından beri pek bir şeyin değişmediğini gördüğümü düşünürsek, 4 yıl sonra da pek fark olmayacağını düşündüğüm seçimlerdir.
	link
	size daha iyi hizmet sunmak için ekşi'de çerezler kullanıyor ekşi'yi kullanarak çerezlere izin vermektediriz. daha fazla b

Şekil 7. Popüler bir internet sözlüğü sitesinde Amerikan 2016 Başkanlık Seçimleri hakkındaki kullanıcı yorumları

Şekil 8. Yurtdışında yaşayan Türkler için hazırlanmış bir haber sitesindeki okuyucu yorumları

Hall, baskın tanımların hegemonik olduklarını çünkü baskınlık içindeki durumları ya da olayları temsil ettiklerini bize hatırlatmaktadır. Baskın tanımlar, olayları *büyük bütün* 'e, yani sorgulanmayan bir büyük resme bağlamaktadır.

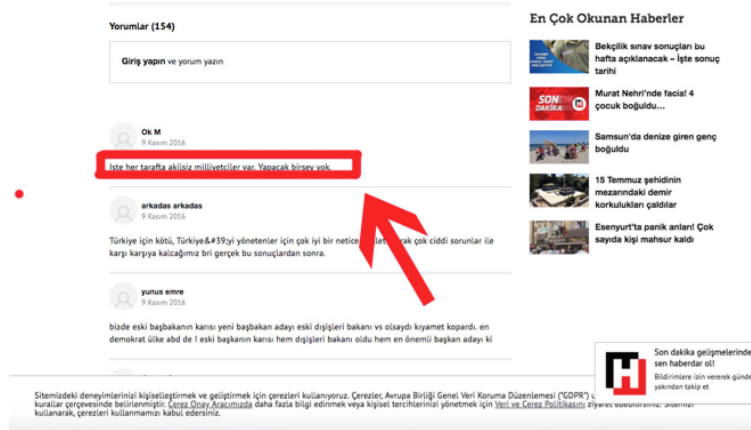
2) İkinci pozisyon, *uzlaşılmış-kod* pozisyonudur. Çoğu izleyicinin, baskın-hegemonik pozisyondan neyin nasıl konumlandığına ve profesyonel olarak nasıl sunulduğuna dair fikri mevcuttur. Üreticilerin ne düşündükleri, hangi açıdan baktıkları ve içinde buldukları ideolojik konumlardan dolayı hangi perspektifi destekledikleri anlaşılabilir. Hall (1980) birçok yanlış anlaşılmanın, hegemonik baskın kodlama ve uzlaşılmış kod çözümü arasındaki çelişkilerden kaynaklandığını belirtmektedir (1980: 92).

Uzlaşılmış okuma pozisyonu içindeki kod çözme, uyarlanabilen ve zıtlıklar gösteren elementler içermektedir. İnsanlar, hegemonik tanımların büyük anlamlandırmalar yaptığını düşünür ama daha yerel ve sınırlı bir bakış açısında ise istisnalar ve karşı görüşlere sahip olmaktadır. Bu ikinci okuma pozisyonu, kişisel uygun pozisyonları keşfetme ve yerel durumlara daha uzlaşılmış uygulamalar yapma hakkını gözeterek olayların baskın tanımlarının öncelikli durumlarını belirtmektedir. Baskın ideolojilerin uzlaşılmış versiyonu, başkalarına görünmeyen ve kendilerini deneyimleyen bireyler için kapalı çelişkilerle doludur.

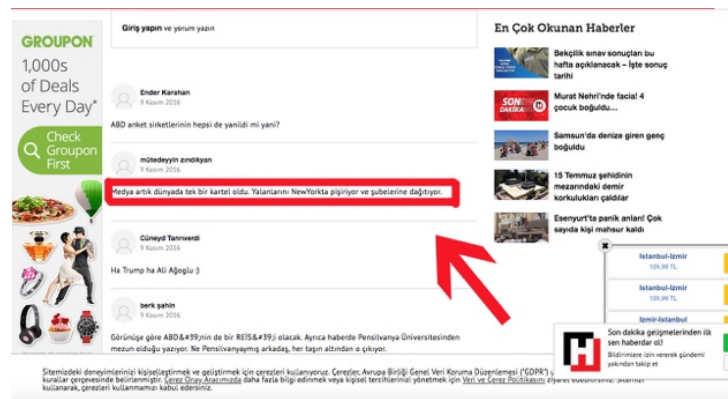
Aslında, Hall, bu ikinci uzlaşılmış pozisyonun anlaşılabilmesi için en iyi yolun, global ilgi (*New York Times*'daki "Seçim Sonuçları: Donald J. Trump kazanmıştır" başlığı – **Şekil 2**), ulusal ilgi (*USA Today*'deki "Başkan Adayları Ne Zaman 'State Fair'de Konuşacaklar?" başlığı – **Şekil 3**) ve kişisel ilgi (*Birgün* gazetesindeki "Amerikan Başkanlık Seçiminin Görünmeyen Yüzü" başlığı – **Şekil 5**) arasındaki farkları göz önünde bulundurmak olduğunu belirtmektedir. Bütün bu ilgi seviyelerinin eş zamanlı olarak kurulması da mümkündür.

3) Üçüncü pozisyon ise *global-muhalif* pozisyonudur. Bu zıtlama kodudur ve bu pozisyonda, izleyici mesajı tamamen ret etmektedir. Açık olarak mesaja direnilmekte ve alternatif çerçeveler için önerilerde bulunmaktadır. En önemli siyasi anlardan bir tanesi, anlamlandırılan ve uzlaştırılmış yollar ile çözülen olayların zıt okumalar ile açıklandığı andır.

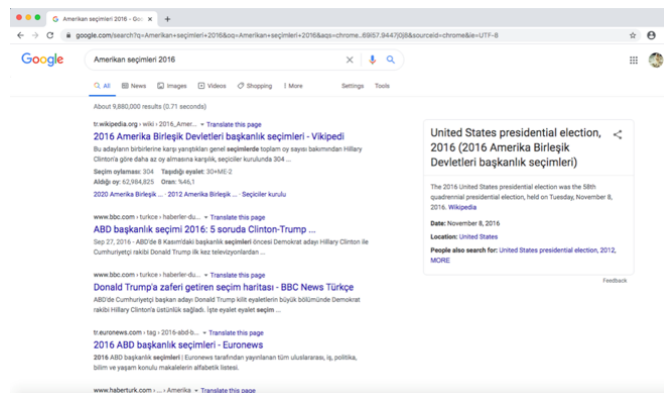
Bu üçüncü pozisyona ait yorumlar **Şekil 9** ve **10**'da oklarla gösterilmektedir. Buradaki bir okuyucu ideolojik bir tavırla seçilen Amerikan Başkanı'nın aşırı milliyetçi olduğuna dikkat çekerek bu ideolojinin dünyadaki baskın ideoloji olduğunu vurgulamakta, diğer bir okuyucu ise medyayı dünyanın her tarafında bir tekele dönüştürmekle suçlamaktadır.

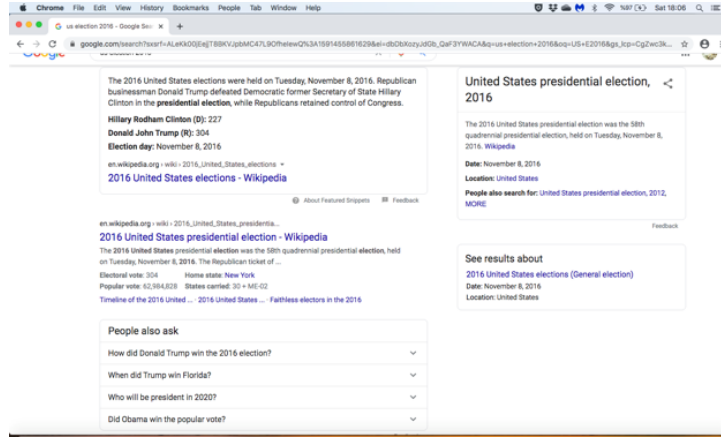
Şekil 9. Bir okuyucunun milliyetçiliği eleştiren yorumu

Şekil 10. Bir okuyucunun medyanın tekelleşmesine ait yorumu

Şekil 11. Popüler bir arama motorunda Türkçe olarak herhangi bir IP’den yapılan “Amerika Seçimleri 2016” araması sonuçları

Şekil 12. Popüler bir arama motorunda İngilizce olarak herhangi bir IP’den yapılan “U.S. Elections 2016 News” araması sonuçları

2. Hall’un Çalışmasından Çıkartılacak Sonuçlar

Hall (1980)’un çalışmasından çıkartılacak üç önemli sonuç vardır. Hall (1980) basit teorik enformasyon modellerin sınırlandırmalarını vurgulayan bir çerçeve tanımlamış ve izleyiciye bir aracı olma şansı vermiştir. Yaratım, dağıtım, tüketim ve yeniden üretim gibi dört-aşamalı süreci ve yukarıda bahsedilen okuma pozisyonlarını sunarak iletişimin basit iletim ve insan psikolojisinin davranışçı modellerinden uzaklaşmakta ve yalnızca bireysel aracıyı değil, kolektif kültürel anlam-yaratmaya katılımını da teşvik eden bir analizini sunmaktadır. Bir mesajın üretici tarafından kodlanması alıcı tarafından algılanmasını etkiler çünkü gönderici ve alıcı arasındaki iletim ne çizgisel, ne şeffaf ve açık, ne de garantilenmiş değildir. Alıcının mesajdan çıkarttığı anlam göndericinin üretim esnasında niyetlendiği anlam ile aynı olmayabilmektedir. Hall (1980), kodlar arasındaki uyumsuzluğun yayıncılar ve seyirciler arasındaki pozisyon ve ilişkilerdeki yapısal farklar ile çok ilgili, karmaşık yapının içinde ve dışında oluşan değişim anındaki kaynak ve alıcı arasındaki kodların asimetrisine bağlı olduğunu açıklamaktadır. Hall, ayrıca bozunumlar ve yanlış anlaşılmalara olarak tanımlananların karşılıklı iletişimsel değişimin iki tarafı arasındaki eşitsizlikten kaynaklandığını belirtmekte, mesajların üreticinin orijinal niyetinden farklı şekilde açıkça bilinçli ya da bilinçsizce algılanabileceklerini ifade etmektedir (1980, p.94). Bu yüzden, resmi kanallar bir baskınlık örüntüsü yaratsalar da direncin ve yeniden yorumun merkezleri haline de gelebileceğini söyleyebiliriz.

Hall'un 1980 yılında vermiş olduğu örnekler, üretim ve tüketimin profesyonel ve kurumsal yönleri üzerinde yoğunlaşmış olsa da, sosyal medyadaki kendi öz-kimlik üretimimize ve diğerlerinin bu üretim içerisindeki yerinin analizine yoğunlaştırabiliriz. Mesela, çevrimiçi profesyonel kişisel persona, profil ve kimlik (Marwick, 2013) yaratma baskısı ve bölümlendirilmiş kimlikler yaratma ihtiyacı (Farnham ve Churchill, 2011; Haimson vd., 2015) hakkında çok şey duymaktayız. Bu ihtiyaç, hegemonik ideoloji içerisinde bu ideolojilere karşı olarak sunulmak isteğimize kaynaklanmaktadır. Sosyal medyada paylaşımlarımızı kimin görüp göremeyeceğini hangimiz kontrol etmiyoruz? Koyduğumuz bir görüntünün bağlamı dışında yorumlanabileceği ve kişisel kimliğimiz ve itibarımızı zedeleyeceğinden dolayı hangimiz endişelenmedik? Bu türden sorular hakkında kimlerin kaygılanıp kaygılanmadığına dair soru işaretleri vardır. Mesela, Facebook'un kurucusu olan Mark Zuckerberg'in hiç kaygılanmadığı düşünülmektedir (Churchill, 2018: 215). Hall (1980) gibi düşünecek olursak, Zuckerberg'in kaygısızlığının, baskın-hegemonik'in anlam-yaratma sürecindeki kontrolüne kültürel olarak uyum göstermesinden ileri geldiği söylenebilir. Zuckerberg kültürel olarak uçlarda değildir ve anlam-yaratma kurumlarını tanımlama ve yönetme gücüne sahiptir.

Peki ya bu güce sahip olmayanlar? Kullandığımız medyanın nasıl yorumlandığı ve başkaları tarafından nasıl anlaşıldığı ya da başarı ve başarısızlık öyküleri sunan viral videoların üretiminde olduğu gibi sosyal medyada nasıl yol aldıkları ve yeniden konumlandıklarını bilememekteyiz (Yew vd., 2011). Kimliklerimizi yönetme çabasının başarısızlığa uğramasının en kötü örneği sosyal medyada insanların yaşadıkları toplu-ayıplama olayıdır [public shaming] (Churchill, 2018). Profesyonel ya da kişisel hayatların sabote edildiği ve zarar gördüğü böyle bir durumun en iyi örneği Justine Sacco'nun (Ronson, 2015) *gamergate* adı verilen çevrimiçi oyunundaki feminist geliştiricilerin taciz edilmesi (Hathaway, 2014) durumudur. İnsanlar öz-temsiliyetimize karşı çıkarak kimliğimize meydan okursa ve başkalarını da aynı şeyi yapmaları için kışkırtırsa ödenmesi gereken bedeller ortaya çıkmaktadır. Bunlar, Avrupa'da yıllardan beridir açıklanmaya çalışılan *unutulma hakkı* (Bennett, 2012; Hoboken, 2013) gibi regülasyon bekleyen durumlardır.

Bu tartışmayı daha ileri taşıyarak, Hall'un üç okuma konumunu (baskın/hegemonik, uzlaşmış, global-muhalif) etkileşimli tasarıma nasıl adapte edebileceğimiz üzerinde durmak gerekir. Bunu yapmanın bir yolu Gaver'ın (1991) sağlamlık tipolojisini ve Nagy ve Neff'in (2015) hayal-edilmiş sağlamlık düzlemlerini değerlendirmek olabilir (**Tablo 1**).

KULLANICI POZİSYONLARI			
	Baskın/Hegemonik Kullanım	Uzlaşmış Kullanım	Zıtlaşan Kullanım
Kullanıcı pozisyonlarının kapsamı	-Metin/teknoloji ne gerektirirse onu yapar -Metin/teknolojiyi 'doğru' kullanır	-Metinlerin/teknolojinin mümkün ya da yeni ortaya çıkan kullanımı -Metni/teknolojiyi doğru ama gerektiği gibi kullanmaz	-Metin/teknolojinin beklenmeyen şekilde kullanımı -Doğru şekilde kullanmaz
Gaver'ın (1991) sağarlık çeşitleri	Algılanabilir sağarlıklar	Algılanabilir ve gizli sağarlıklar	Gizli ve potansiyel olarak mümkün kılınan hatalı sağarlıklar
Nagy ve Neff'in (2015) hayal edilen sağarlıkları	Tasarımcı ve kullanıcı tarafından hayal edilen sağarlıklar bir arada bulunurlar	Tasarımcı bu mümkün sağarlıkları yaratır ama kullanıcılar için mümkün olduklarını hayal etmezler	Kullanıcılar, tasarımcıların hayal edemedikleri sağarlıkları hayal ederler

Tablo 1 – Hall'un (1980) çalışmasının Gaver'in (1991) ve Nagy ve Neff'in (2015) sağarlıklarına uyarlanması

Baskın/hegemonik kullanım, tasarımcıların ve kullanıcıların sağarlıkları aynı hizaya gelirken kendi algılanabilir sağarlıkları için bir nesne kullanmak olacaktır. Bunun tam tersi gizli hatta hayal edilen sağarlıkları gerçek sağarlıklara dönüştürme eyleminden avantaj sağlamak olacaktır. Başka bir deyişle, kullanıcıların, tasarımcılardan çok daha farklı sağarlıkları olabilir. Metnin potansiyel olarak ters bir kullanılışı olarak etkileşim tasarımda edilgenlik olduğunu düşünebiliriz. Bu bağlamda, uzlaşmış kod gibi, uzlaşmış kullanımlarda algılanabilir ve gizli sağarlıklar arasında bir yere konumlanabilir. İster kasıtlı ister kasıtsız bir şekilde tasarımcılar tarafından dahil edilmiş olsun, uzlaşmış kullanım, teknolojinin olası sağarlıklarına vurgu yapmaktadır. Bütün bunları göz önünde bulundururken, kimin bu teknolojileri tasarladığı ve kimin kullandığı arasındaki güç dengelerini göz önünde bulundurmalıyız.

Benzer bir dinamiği başka etkileşim tasarım ortamlarında da bulabiliriz. Mesela Miltner (2014), meme'leri yanlış kullanan insanların cinsiyetlerine bakarak 'bir meme'in doğru kullanımına kim karar verir?' diye sorar. Berlatsky (2015) tacizin twitter'ın altyapısına işlemiş olduğunu söyler. Mesela bu türden tacizlerin Twitter'ın sağarlık'larından olduğu söylenebilir (Woffard 2014). Amerika'dan ve hatta dünyanın geri kalanı tarafından paylaşılan polis şiddeti videolarının teknoloji tarafından yapılan

gözetimin eşit olarak dağıtılmış olduğunun kanıtı olarak da düşünülebilir. Bunun gibi örnekler, etkileşim teknolojilerinin değişen sağlıklar ile yasal meselelerin nasıl örtüştüğünü göstermektedir (Bock 2016).

Costall ve Richards (2013) Hall'un argümanını ilerleterek, nesnelere anlamının kendilerinin içerisinde değil, bizim içerimizde olduğunu iddia etmektedir. Dolayısıyla Costall ve Richards, semiyotik yaklaşımların Gibson'un sağlıkları ile karşılaştırıldıklarında yetersiz olduklarını, diğer bir deyişle "anlamın, dilin ve sembolizasyon'dan doğduğunu" söylemektedirler (2013: 85-86). Gibson'un (1977; 2015 [1979]) sağlıklar tartışması, aslında, Hall'un temsilîyetlerin nasıl anlam edindiklerine oldukça benzerdir. Hall'un (1980) metni, metinleri istediğimiz herhangi bir şekilde yorumlayamayacağımızı ifade etmektedir. Costall ve Richards'da 'sağlıklar basitçe keşfedilmez ya da içsel olarak anlamsız olan şeylere projekte edilmezler, uzlaşırlar' (2013: 91) demektedirler. Bu argüman da anlamın temsilîyetler sistemi aracılığıyla ifade bulabileceği ve bireysel işaretlerin anlamlar sistemi ile ilişki içerisinde bir anlama sahip olabileceğini ifade etmektedir.

3. Sonuç

Hall (1980)'un çalışması ile ilişki kurmak, kendi kişisel ve bireysel ilgilerimiz ve becerilerimiz (ön-yüz geliştirme, arayüz tasarımı, deneysel metotlar, prototipleme, kullanıcı modelleme, alan çalışmaları, mobilite, konuşma analizi vb. gibi) dar ve kısıtlı olsa bile HCI'ın (Human-Computer Interaction) kapsamının geniş olduğunu anlamamızı sağlayacaktır. Hall'un (1980) çalışması, determinist tasarımın çok etkili olmadığı gerçeği ile yani mesajın hedeflediğimiz gibi algılanıp algılanamayacağını kontrol edemeyeceğimiz durumu ile karşı karşıya kaldığımızı göstermektedir. Hall'un (1980) çalışması ayrıca, metotlara karşı daha kapsamlı bir yaklaşım sergilememiz, gereklilikleri sorgulamamız, her projenin örtük varsayımlarını aydınlatmamız ve tasarlamaya yönelik motivasyonları açığa çıkartmamız gerektiğini vurgulamaktadır. Hall (1980), niyetlerimiz ve tasarımlarımızın nasıl algılanacağı, nasıl yeniden üretileceği ya da ret edileceğine bakmadan tasarımı etik bir tavırla yapmamız gerektiğini bize hatırlatmakta, ayrıca HCI araştırmacıları, uygulamacıları ya da etkileşim tasarımcıları ve geliştiricileri olarak kültürün soyut bir kavram olarak algılanmasının analizlerimizdeki somut kararlara bağlı olduğunu hatırlayarak yarattığımız etkileşim tasarım işlerindeki sağlıkların çoklu perspektifleri ve analizin çoklu seviyeleri ile ilişki kurmamız gerektiğini de belirtmektedir.

Etkileşim teknolojileri, seyirci aktivitesini bu metinler tarafından beklenen ve desteklenen şekliyle kabul etmemizi istemektedir. Bu yüzden, seyirci aktivitesinin siyasi sonuçlarını farklı

düşünmemiz gerekmektedir. Tabii ki, bütün seyirci aktivitesi dirençli olmadığı gibi suç ortağı da değildir. Seyirci aktivitesi, karmaşıktır ve kendi anlamı hakkında bize sorular sordurmaktadır. Buna dayanarak, Hall'un (1980) 'kodlama/kod çözümü'nün tasarlanmış sağlamlık modelini, Hall'un (1997) 'Kültür İşleyişi' ve T.L. Taylor'un (2009) 'Oyun Toplanması' [Assemblage of Play] içine yerleştirerek anlam üretmenin, ideolojinin ve sosyal yapıların içerisinden okumalıyız. Aslında D'Acci'nin (2004) 'medya çalışmalarının işleyişi' teorisi, bu yeni etkileşim teknolojilerinin nasıl işlediğine bakmak için iyi bir başlangıç noktası olabilir. D'Acci'ye göre 'böyle bir çalışma hegemonyanın nasıl işlediğini anlatabilir' (2004: 440). Etkileşim teknolojilerini de göz önünde bulunduran kültürel çalışmaların, Hall'un dediği gibi 'ürettikleri bilginin nasıl topluma iletiildiğinin sorumluluğunu alması gerekmektedir' (1990: 18). Böylece, gücün nasıl işlediğinin gösterilmesi yanında var olan hiyerarşiler aşağıya edilerek hegemonik süreçlerin gizli sağlamlıkları da ortaya çıkacaktır.

KAYNAKÇA

- Babe, Robert. E., (2015). *Wilbur schramm and noam chomsky meet harold innis: media, power and democracy*. Lanham, MD: Lexington Books.
- Baym, Nancy, (2010). *Personal connections in the digital age*. Cambridge: Polity Press.
- Bennett, Steven C., (2012). The 'right to be forgotten': reconciling EU and US perspectives. *Berkeley Journal of International Law*, (30), 1. Erişim: 10.04.2019, <http://scholarship.law.berkeley.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1429&context.=bjil>.
- Berlatsky Noah, (2015). How to save twitter from itself. *Playboy*, 22 April. Erişim: 5 Mart 2016. <http://www.playboy.com/articles/how-to-save-twitter-from-itself>.
- Bødker, Susanne, (2006). When second wave hci meets third wave challenges. *Proceedings of The Fourth Nordic Conference on Human-Computer Interaction (NordiCHI'06), New York, USA*, 1-8.
- Bruns, Axel, (2008). *Blogs, wikipedia, second life, and beyond: from production to produsage*. New York: Peter Lang.
- Churchill, Elizabeth F., (2018). *Stuart hall: cultural studies, human-computer interaction and encoding/decoding*. (Jeffrey Bardzell, Shaowen Bardzell ve Mark Blythe, Ed.), Critical Theory And Interaction Design, Cambridge, Massachusetts: MIT Press, 199-226.
- Costall, Alan ve Richards Ann, (2013). *Canonical affordances: the psychology of everyday things*. (Graves-Brown P, Harrison R and Piccini A., Ed.) The Oxford Handbook Of The Archaeology Of The Contemporary World. Cambridge: Oxford University Press. s. 82-93.
- D'Acci, Julie, (2004). *Cultural studies, television studies, and the crisis in the humanities*. (Spigel L., Ed.), Television After Tv. Durham, NC: Duke University Press, s. 418-439.
- Farnham, Shelley ve Churchill Elizabeth F., (2011). Faceted identity, faceted lives: social and technical issues with being yourself online. *Proceedings Of The ACM 2011 Conference On Computer Supported Cooperative Work (CSCW'11), New York, USA*, 359-368
- Fine, Ben. (2002). *World of consumption: the material and cultural revisited (2. baskı)*. London: Routledge

- Fisher, David E. ve Fisher Marshall Jon, (1996). *Tube: the invention of television*. Washington, DC: Counterpoint.
- Gaver, William, (1991). Technology affordances. *Proceedings Of The SIGCHI Conference On Human Factors In Computing Systems: Reaching Through Technology, New Orleans, LA, 27April-2 May*, 79-84.
- Gibson, James, (1977). *The theory of affordances*. (Shaw Robert ve Bransford John, Ed.) *Perceiving, Acting And Knowing: Toward An Ecological Psychology*. Hillsdale, NJ: Erlbaum, s. 67-82.
- Gibson, James, (2015 [1979]). *The ecological approach to visual perception*. New York: Psychology Press.
- Haimson, Oliver, Bowser Anne, Melcer Edward & Churchill Elizabeth, (2015). Online inspiration and exploration for identity reinvention. *Proceedings Of The 33rd Annual ACM Conference On Human Factors In Computing Systems (CHI '15), New York, USA*. 3809-3818.
- Hall, Stuart, (1980). *Encoding/decoding*. (Hall, Stuart, Doothy Hobson, Andrew Love & Paul Willis, Ed.), *Culture, Media, Language*. London: Hutchinson, 128-138.
- Hall, Stuart (1998)[1981]. *Notes on deconstructing 'the popular'*. (Storey J., Ed.) *Cultural Theory And Popular Culture: A Reader*. (2nd edition), Athens, GA: University of Georgia Press, s. 442-453.
- Hathaway, Jay, (2014). What is gamergate and why? an explainer of non-geeks. *Gawker*, 10 Ekim. Erişim: 01.03.2019, <http://gawker.com/what-is-gamergate-and-why-an-explainer-for-non-geeks-1642909080>.
- Hoboken, Joris Van (2013) *The proposed right to be forgotten seen from the perspective of our right to remember: freedom of expression safeguards in a converging information environment*, (Jules Polonetsky, Omer Tene, and Evan Selinger, Ed.). *Cambridge Handbook of Consumer Privacy*. Cambridge University Press, 2017.
- Jordan, Glenn. (27th October, 2013). *Stuart Hall as Public Intellectual*. *The Welsh Agenda*. https://www.iwa.wales/agenda/2013/10/stuart-hall-as-a-public-intellectual/?gclid=EAIaIQobChMIvJHKxozO-wIVgEWRBR1i1At-EAAYASAAEgLPJPD_BwE
- Ling, Rich ve Donner Jonathan, (2009). *Mobile communication*. Cambridge: Polity Press. Lubken, Deborah, (2008). *Remembering the straw man: the travels and adventures of the hypodermic*. (Park, D.W. ve Pooley, J., Ed.) *The History Of Media And Communication Research*. New York: Peter Lang, 19-42.
- Marwick, Alice, (2013). *Status update: celebrity, publicity and branding in the social media age*. New Haven, CT: Yale University Press.
- Miltner, Kate, (2014). 'There's no place for Lulz on lolcat': the role of genre, gender and group identity in the interpretation and enjoyment of an internet meme. *First Monday*, 19 (8).
- Nagy, P. ve Neff, G., (2015). Imagined affordance: reconstructing a keyword for communication theory. *Social Media + Society*. 22 September. DOI:10.1177/2056305115603385
- Norman, D.A., (1988). *The design of everyday things*. New York: Basic Books. Phillips, W., (2015). This is why we can't have nice things: mapping the relationship between online trolling and mainstream culture. Cambridge, MA: MIT Press.
- Ronson, J., (2015). *So you've been publicly shamed*. New York: Riverhead Books.
- Schramm, W. ve Roberts, D.F., (Ed.) (1971). *The process and effects of mass communication*. Urbana: University of Illinois Press.
- Shannon, C. E. ve Weaver W. (1949). *The mathematical theory of communication*. University of Illinois Press.
- Taylor, T.L. (2009). Assemblage of play. *Games and Culture*. 4(4): 331-339.
- Williams R., (2003 [1972]). "The Technology And The Society", N. Wardrip-Fruin ve N. Monfort (der.). *The New Media Reader*, Cambridge, MA: MIT Press, s. 289-300.
- Wright, A., (2007). *Glut: mastering information through the ages*. Washington, DC: Joseph Henry.
- Woffard, T., (2014). One woman's new tool to stop gamergate harassment on twitter. *Newsweek*, Kasım 29. Erişim: 5 March 2016. <http://www.newsweek.com/one-womans-new-tool-stop-gamergateharassment-twitter-288008>

EXTENDED ABSTRACT

Stuart Hall (1932-2004) is the intellectual who founded Birmingham Center for Cultural Studies, with Ricahrd Hoggart, Raymond Williams and Edward P. Thomson and made the field of cultural studies an academic subject. In 1950, he became the founding editor of New Left Review journal and in 1964, he continued his studies at the Center for Contemporary Cultural Studies at the University of Birmingham upon the invitation of Hoggart. With his work in 1960s and 1970s, Stuart Hall introduced the thoughts of European philosophers to academics who wanted to understand the social structure, formations and experiences and shaped the humanities studies in England for the following years.

Hall's work is still valid, primarily due to the concept of culture and the technology that is locally experienced in our narrations although it exists globally. In order to understand the importance of culture in individuals' handling and internalizing designed and man-made products and stylized experiences, we need to consider the active use of the concept of *culture*

The concept of culture and the relationship between cultural theory and cultural studies coincides with the trajectory that is called the third wave in Human-Computer Interaction (HCI) field and has undergone a critical transformation in the last decade of HCI. This third wave has been explained by Bødker (2006). As a field of study, Bødker explains how HCI's first wave, as based on human factors (i.e., psychology and ergonomics) and guided by measuring the cognitive dimensions of human-machine harmony to produce strict rules, formal methods and systematic tests has turned to the second wave based solely on actors (Bødker, 2001, pp. 1).

In the third wave that follows, business conditions were abandoned and the theories, perspectives and models previously used in a techno-sphere where the non-business, purposeless and irrational use of computers shifted from the private to the public realm have become obsolete (Bødker, 2006, pp. 1-2). The third wave of HCI has proposed expanding the cognition of experience, which is necessary to reveal concepts such as identification and personal / shared meaning through its emotional and aesthetic elements and has turned to cultural and historical interpretations with such examples in which technology improves and design harmonizes. Considering this third wave, the perspective offered by the field of cultural studies becomes important.

The purpose of this article is to examine the various conditions of interaction design based on Encoding/decoding work of Hall (1980) and try to interpret the propositions presented to us by the third wave of HCI. In the first part of the article, the concepts of encoding and decoding in the sense that Hall (1980) mentioned are discussed separately in terms of design and explained with various examples. Then, the reading positions (hegemonic-dominant, reconciled code and global-opponent) suggested in the decoding stage are explained with examples. Hall (1980) presents a complex semiotic analysis of the stages of creation, distribution, consumption and reproduction of messages and a framework that emphasizes the limitations of simple information theory models by giving the audience a chance to meditate and r that each stage has its own logic and methods of accepting or rejecting hegemonic power. Cognitive psychologist James Gibson's (1977; 2015 [1979]) discussion of affordances is quite similar to how Hall's (1980) text states that we cannot interpret texts in any way we want. Costall and Richards (2013) states that 'affordances are not simply discovered or projects into things that are inherently meaningless, they are compromised' (pp. 91). This arguments states that meaning can be expressed through the system of representations and individual signs can have a meaning in relation to the system of meanings. Therefore, this study can be seen as an attempt to adapt Stuart Hall's (1980) 'Coding/Decoding' essay in the field of interaction design.